

**EESTI HOIURAMATUKOGU
TEGEVUSARUANNE
2017. AASTAL**

VEEBRUAR 2018

SISUKORD

EESTI HOIURAAMATUKOGU TEGEVUSARUANNE 2017. AASTAL

EESSÕNA	3
1 ORGANISATSIOON JA JUHTIMINE	4
1.1 STRUKTUUR.....	4
1.2 NÕUKOGU	4
1.3 TÖÖALANE KOOLITUS JA OSAVÕTT ERIALASTE ORGANISATSIOONIDE TÖÖST	6
1.4 EESTI HOIURAAMATUKOGU TUTVUSTAMINE JA KOOSTÖÖ TEISTE ASUTUSTEGA.....	9
1.5 INFOTEHNOLOOGIA ÜLEVAADE.....	9
2 PEAVARAHOIDJA TEGEVUS	10
3 HOIUOSAKONNA TEGEVUSARUANNE.....	11
4 VAHETUSOSAKONNA TEGEVUSARUANNE.....	13
5 FINANTS- JA MAJANDUSTEGEVUS	14
6 TEGEVUSKAVA 2018. AASTAKS.....	16

EESTI PIMEDATE RAAMATUKOGU

2017. AASTA ARUANNE

EESSÕNA.....	17
1 ORGANISATSIOON JA JUHTIMINE.....	18
1.1. STRUKTUUR	18
1.2. OSAVÕTT ERIALASTE ORGANISATSIOONIDE TÖÖST JA TÖÖALANE KOOLITUS	18
1.3. RAAMATUKOGU TUTVUSTAMINE JA KOOSTÖÖ TEISTE ASUTUSTEGA	20
2 KOGUD.....	20
3 LUGEJATEENINDUS	22
4 HELIKANDJATEL TEAVIKUTE VALMISTAMINE.....	23
5 PUNKTKIRJAS TEAVIKUTE VALMISTAMINE.....	24
6 JUURDEPÄÄS ELEKTROONILISELE TEABELE	24
7 VEEBIRAAMATUKOGU	25
8 FINANTS- JA MAJANDUSTEGEVUS	25
9 TEGEVUSKAVA 2018. AASTAKS	25
10 STATISTIKA 2005-2017.....	25

EESSÕNA

Kultuuriministri 1. juuni 2010. a. määrusega nr 3 kehtestatud põhimääruse järgi on Eesti Hoiuraamatukogu põhiülesanded järgmised:

- moodustada üleriigiline vähekasutatavate trükiste hoiukogu, talletades Eesti teistest raamatukogudest üleantud säilitamist vääriivat teaduslikku, tehnilist ja kultuurialast võõrkeelset kirjandust ning teha see kättesaadavaks raamatukogudele ja lugejatele;
- võtta vahetuskogusse vastu teistelt raamatukogudelt, asutustelt, juriidilistelt ja füüsilistelt isikutelt trükiseid ning vahendada neid raamatukogudele ja teistele mäluasutustele oma kogude täiendamiseks või hävinud väljaannete asendamiseks;
- valmistada, komplekteerida, säilitada ja teha kättesaadavaks heliraamatuid, -ajakirju, -ajalehti, punktkirjas ja elektroonilisi teavikuid ning puuteraamatuid nägemispuudega või mõne muu tavakirjas teksti lugemist takistava puudega lugejatele.

Seisuga 31.12.2017 sisaldas hoiukogu 248 895 trükist. 2017.a. lõpu seisuga sisaldas e-kataloog ESTER hoiukogu 117 164 eksemplarikirjet ja 80 708 bibliokirjet. Aasta jooksul sisestati elektronkataloogi 5875 kirjet, eksemplarikirjeid lisandus 3045 ja bibliokirjeid 2830. Parandusi ja täiendusi tehti 2448 bibliokirjes.

Vahetuskogus oli seisuga 31.12.2017 460 279 trükist (2016.a. 474 233 trükist). Kogu täienes 2017. aasta jooksul 267 138 arvestusüksuse võrra. Kogust kustutati 281 092 arvestusüksust. Sellest teistele raamatukogudele jagati 74 022 trükist (2016.a. 66 992 trükist). Kõige enam said 2017.a. vahetuskogust teavikuid seltsid ja ühiskondlikud organisatsioonid – 22 366 trükist, seejärel rahva-, eriala- ja lasteraamatukogud – 13 574 eks.

Eesti Pimedate Raamatukogu laenutuses oli 2017. aasta lõpul 4654 nimetust heliraamatuid, 897 nimetust punktkirjas raamatuid, 103 puuteraamatut, 117 e-raamatut ja 33 filmi. 2017. aastal valmistati Eesti Pimedate Raamatukogus 129 nimetust eesti- ja 12 nimetust venekeelseid heliraamatuid. Jätkati vanade ja väärtuslike magnetofonilintidel heliraamatute digiteerimist ning restaureerimist. Aasta jooksul digiteeriti ja restaureeriti ning tehti lugejatele kättesaadavaks 56 eestikeelset heliraamatut.

2017. a. lõpus oli Eesti Pimedate Raamatukogus 844 lugejat, aasta jooksul lisandus 50 lugejat. Veebiraamatukogu kasutajaid on 355, aasta jooksul lisandus 42 lugejat. Veebiraamatukogu sisaldas 2017. a. detsembrikuu seisuga 3968 heliteavikut.

Eesti Hoiuraamatukogu töötajad on jätkuvalt aktiivselt osalenud erialaste organisatsioonide töös ja täiendanud end mitmetel koolitustel.

1 ORGANISATSIOON JA JUHTIMINE

1.1 STRUKTUUR

2017.a. kinnitatud struktuur oli järgmine:

I Administratsioon

1. Direktor	1
2. Peavarahoidja	1
3. Kantselei juhataja	1
4. Autojuht-haldustöötaja	0,5
5. Abitööline	0,5
	4,0

II Hoiuosakond

6. Osakonnajuhataja	1
7. Süsteemihaldur	1
8. Vanemraamatukoguhoidja	2
	4,0

III Vahetusosakond

9. Osakonnajuhataja	1
10. Vanemraamatukoguhoidja	1
	2

Eesti Pimedate Raamatukogu osakond

11. Osakonnajuhataja	1
12. Infotöötaja	3
13. Teabejuht	0,75
14. Helindaja	1
15. Paljundusoperaator	1
16. Punktkirja-toimetaja	0,5
17. Tekstitöötaja	1
	8,25

K O K K U 18,25

31.12.2017.a. seisuga on Eesti Hoiuraamatukogus 18,25 ametikohta, kõrgharidusega töötajaid on 13, neist raamatukogundusliku kõrgharidusega 9.

1.2 NÕUKOGU

Vastavalt Eesti Hoiuraamatukogu põhimäärusele nõustab raamatukogu tegevust põhimõttelistes küsimustes nõukogu.

Kultuuriministri 18.04.2016. a. käskkirjaga nr 73 „Eesti Hoiuraamatukogu nõukogu koosseisu kinnitamine” põhjal nõustas raamatukogu tegevust nõukogu järgmises koosseisus:

Kaia Hõimoja

Harju
Maakonnaraamatukogu

Anu Iho	Tallinna Ülikooli Akadeemiline Raamatukogu
Kertu Uri	Tartu Ülikooli Raamatukogu
Hilja Rikmann	Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogu
Ülle Talihärm	Eesti Kultuuriministeerium
Kaie Holm	Tallinna Keskraamatukogu
Kaire Lass	Eesti Rahvusraamatukogu

Nõukogu koosolekust 18.05. 2017. a. võttis osa nõukogu koosseisu kuus liiget, puudus Kaie Holm. Istungile olid kutsutud Eesti Hoiuraamatukogust Vaiko Sepper, Maimu Heintalu, Eve Lipand, Marja Kivihall, Priit Kasepalu, Eesti Rahvusraamatukogu teenuste juht Kristel Veinmann ja Kultuuriministeeriumi peaspetsialist Marju Niinema.

Koosoleku päevakorras oli kaks punkti:

1. Eesti Hoiuraamatukogu ja Eesti Pimedate Raamatukogu tegevusest aastal 2016.a.
 2. Jooksvad küsimused.
1. Ülevaate Eesti Hoiuraamatukogu ja Eesti Pimedate Raamatukogu tegevusest aastal 2016 esitas raamatukogu direktor Vaiko Sepper.
 2. Jooksvad küsimused.

Kristel Veinmann: Eesti Rahvusraamatukogu digitaalarhiiv Digar sisaldab võrguväljaandeid, trükieelseid faile ja trükiste digiteeritud koopiaid. Praegu on püstitatud eesmärk koostöös Eesti Pimedate Raamatukoguga Digarit nii edasi arendada, et Veebiraamatukogu kaudu saaksid ka nägemispuudega lugejad seda kasutada. See tähendaks Digaris olevate tekstifailide muutmist helifailideks. Selleks on 2 varianti: kas teha kõik tekstifailid helifailideks või ainult need, mida lugejad tellivad. Antud hetkel puudub ülevaade projekti maksumusest, töömahust ja tehnilistest võimalustest.

Priit Kasepalu: Praegu saavad nägemispuudega inimesed kuulata Digari tekstifaile oma arvutisse paigaldatud soomekeelse kõnesüntesaatoriga. Probleemiks on eestikeelse kõnesüntesaatori valmimise viibimine. Eesti Pimedate Liit teeb selles osas koostööd Eesti Keele Instituudiga. Heliraamatute genereerija ja Digari helindamisliidese projektis rakendati testimisse vaid 2 pimedat arvutikasutajat. Üleminek soomekeelselt sünteeshäälelt eestikeelsele nõuab harjumist. Kuna ligikaudu 200 kõnesüntesaatoriga arvuti kasutajal ei ole olnud võimalust eestikeelseid sünteeshääli igapäevaselt kasutada, ei ole teada, kas ja kuidas nad need vastu võtavad. Ei ole ka teada, kas nägemispuudega lugejad, kes ei ole seni sünteeshääletega kokku puutunud, suudavad sünteeshäälega valmistatud heliteavikuid kuulata. Digari testversioon vajab pimedate kasutajate tarvis arendamist – näiteks tuleks leheküljelt leheküljele liikumist näitavad nooled muuta Internet Exploreri kasutajatele kõnesüntesaatoriga loetavateks; luua võimalus aru saada, mitmendat lehekülge kuulatakse; luua heliteavikute ja nende tekstifailide allalaadimise

võimalus. Testimisse tuleks kaasata erinevate oskustega pimedaid ja vaegnägemisega arvutikasutajaid.

Marju Niinema: Muuseumide kogudesse on aastate jooksul raamatuid ja perioodikat komplekteeritud. Tänapäeval pole põhjust neid säilitada, kuna kõigile on igasugune info interneti teel kättesaadav. Lisaks ei ole ka resurse, et trükist trükise pärast säilitada. Muuseumiseadusest tulenevalt ei saa trükiseid lihtsalt maha kanda, vaid selleks on vaja eksperthinnangut. Ekspertideks ei tohi olla muuseumitöötajad. Ekspert hinnangu trükiste säilitamise kohta võiksid anda valitud töötajad Eesti Rahvusraamatukogust, Eesti Hoiuraamatukogust ja Tartu Ülikooli Raamatukogust või teise variandina moodustada selleks vastav komisjon.

Ülle Talihärm: Muuseumide kogudest kustutatavad trükised võib Eesti Hoiuraamatukogule üle anda. Samuti võiksid ka rahvaraamatukogud loovitada oma vanemaid, korralikke, eestikeelseid raamatuid Eesti Hoiuraamatukogule reservlaenuraamatukogu tekkeks. Reservlaenuraamatukogus olevat laenuexemplari saaksid lugejad endale posti või kullerteenuse kaudu tellida ning see laenukogu peab peegelduma ka e-kataloogis ESTER.

Nõukogu soovitusel edaspidiseks tegevuseks:

- järgmise aasta tegevuskavas võiks esitada ka numbrilisi näitajaid püstitatud ülesannete kohta;
- Eesti Pimedate Raamatukogu kodulehel on soovitatav jooksvalt välja tuua näitarvud põhiteenuste kohta;
- Hoiuraamatukogu nõukogu võiks kaks korda aastas koos käia, seda juhul, kui on arutatavaid olulisi teemasid.

1.3 TÖÖALANE KOOLITUS JA OSAVÕTT ERIALASTE ORGANISATSIOONIDE TÖÖST

Kalju Tammaru on jätkuvalt Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu terminoloogiatoimkonna esimees ja Eesti Kodu-uurimise Seltsi liige. Peavarahoidja osales „Sajandi sada raamatukoguhoidjat“ ja „Sadu raamatuid“ projektide töörühmades.

ERÜ juures tegutsevas kogude toimkonna töös osalevad Vaiko Sepper, Maimu Heintalu ja Eve Lipand.

Hoiuosakonna töötajad on ELNET-i töörühmades esindatud järgmiselt:

haldurite kogu	- Sünne Kold
kataloogimise ja nimenormandmete töörühm	- Maimu Heintalu
liigitamise ja märksõnastamise töörühm	- Margit Margus

ERÜ liikmed on Külli Gailit, Maimu Heintalu, Eve Lipand, Kalju Tammaru, Marja Kivihall, Vaiko Sepper.

Osalemine konverentsidel, seminaridel, erialastel koolitustel ja üritustel:

Peavarahoidja Kalju Tammaru:

- 25. jaanuaril külastas Soome Saatkonda, kohtumisel Suursaadikuga meenutas töötamist sealsetes ruumides aastatel 1979-1986;
- 8. veebruaril osales soomepoiste kirjatööde näituse avamisel Tallinna Linnaarhiivis;
- 13. veebruaril osales Enn Soosaare 80-le sünniaastapäevale pühendatud konverentsil „Kaitse vaim“;
- 3. märtsil modereeris seminari „Projekteerime 21. sajandi raamatukogu: ideed ja inspiratsioon“ Viimsi raamatukogus;
- 10. märtsil osales Eesti Rahvusraamatukogu harulduste saalis näituse „Raamatuid hävinud Narva Jaani kirikust“ avamisel;
- 8. mail võttis osa kirjastuse Sinisukk juubeliüritusest Eesti Rahvusraamatukogus;
- 29. augustil osales Eesti Juudi Kogukonna raamatukogu avamisel Karu tänava kompleksis;
- 13. septembril tutvus Eesti Rahva Muuseumi raamatukoguga Tartus;
- 29. septembril osales Teadlaste ÖÖ raames seminaril trükiste saatusest „Paberraamatute hävitamine - eetiline piiririkumine?“ Fahrenheit 451s Tartu Trükimuuseumis;
- 6. oktoobril osales Läti Rahvusraamatukogus konverentsil „Biblioteku nozares un saskarnozaru terminologija : teorija un prakse“;
- 9. oktoobril juhatas 12. oskuskeelepäeva Eesti Rahvusraamatukogus;
- 30. novembril modereeris ERÜ kogude toimkonna seminari „Kirjanduskriitika mäluasutuste kogude komplekteerimisel“.

Vahetusosakonna töötajad:

Eve Lipand:

- 5.-9. juunil osales ERÜ kogude toimkonna kevadisel väljasõiduseminaril Peterburis;
- 11.-12. septembril osales Viljandis toimunud ERÜ kogude toimkonna sügisseminaril;
- 30. novembril osales ERÜ kogude toimkonna seminaril "Kirjanduskriitikast mäluasutuste kogude komplekteerimisel“;
- 4. detsembril võttis osa Tammsaare muuseumi 13. sügiskonverentsist „Linn ja sõnad“.

Peep Pillak:

Aastaringselt võttis osa:

- Kultuuriministeeriumi juures tegutseva Muinsuskaitse nõukogu tööst
- Vabariigi Valitsuse ja Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku ühiskomisjoni tööst kultuuriväärtuste alakomisjoni liikmena
- Eesti Arhivaaride Ühingu juhatuse tööst
- Ajalookultuuriajakirja „Tuna“ kolleegiumi tööst
- Eesti Muinsuskaitse Seltsi juhatuse tööst (juhatuse esimehena).

Peep Pillak koostas näituse „Põhjala tähistel – soomepoiste raamatud“, mis oli eksponeeritud Tallinna Linnaarhiivis 8. veebruarist 29. septembrini. Näitusel oli soomepoiste poolt kirjutatud ja erinevates keeltes välja antud ilukirjandust, teaduslikke ja populaarteaduslikke uurimusi, kooli- ja kõrgkoolide õpikuid, mälestusraamatuid, noote, helisalvestisi, dokumente ja eksliibriseid, samuti soomepoiste kohta kirjutatud trükiseid.

Peep Pillak koostas raamatunäituse arheoloog Vello Lõugase 70. sünniaastapäevaks, mis oli eksponeeritud 6. -17. aprillini Eesti Muinsuskaitse Seltsis.

Samuti koostas ta näituse „Eesti NSV KGB esimees sõpru võitmas ja inimesi mõjutamas“, mis oli eksponeeritud Hoiuraamatukogus 15. oktoobrist – 18. detsembrini. Näituse kohta ilmus Eesti Ekspressis (22.11.2017) Priit Hõbemäe kirjutatud tutvustus „Kuidas KGB Dale Carnegie raamatu abil sõpru võitis ja inimesi mõjutas“.

Hoiuosakonna töötajad:

- 14.märtsil „Infoturbe halduse koolitus ISKE baasil“ TTÜ Avatud Ülikoolis osales Sünne Kold;
- 3. mail Eesti IUG 2017 üritusel Tallinna Tehnikakõrgkoolis osales Sünne Kold;
- 23 .mail ELNETI koolituspäeval Eesti Rahvusraamatukogus osales Maimu Heintalu;
- 29.-30. mail Uhtjärve ürgorus toimunud Eesti IUG suveseminarist võttis osa Sünne Kold;
- 9.-11. augustil rahvaraamatukogude 37. suveseminaril “Raamatukogu teenus, väärtus ja kasu hindamine“ Haapsalus osales Margit Margus;
- 30. novembril ERÜ kogude toimkonna seminaril “ Kirjanduskriitikast mäluasutuste kogude komplekteerimisel“ Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogus osales Maimu Heintalu.

Vaiko Sepper:

- 8.veebruaril osales näituse „Põhjala tähistel – Soomepoiste raamatud“ avamisel Tallinna Linnaarhiivis;
- 14. märtsil võttis osa koolitusest „Infoturbe halduse koolitus ISKE baasil“ TTÜ Avatud Ülikoolis;
- 21. märtsil organiseeris sõidu Mustlasse ja Kärstnasse, mille käigus jagati Kärstna hooldekodule 200 raamatut, Kärstna kodule 215 raamatut, Tarvastu gümnaasiumile 70 raamatut ja Tarvastu Avatud Noortekeskusele 110 raamatut;
- 22. märtsil osales Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumi tänuõhtul;

- 28. aprillil osales ERÜ erialaraamatukogude teabepäeval „IT ja erialaraamatukogud“ TÜ Narva Kolledži raamatukogus;
- 26.-30. juunil võttis osa rahvaraamatukoguhoidjate suveakadeemia tööst Tartus;
- 30. novembril osales seminaril „Kirjanduskriitikast mäluasutuste kogude komplekteerimisel“ Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogus;
- 6. detsembril tutvustas Peterburi Pimedate Raamatukogu töötajatele Eesti Pimedate Raamatukogu;
- 13. detsembril osales SAP BO finantsaruannete koolitusel Kultuuriministeeriumi haldusalale Riigi Tugiteenuste Keskuse arvutiklassis;
- 14. detsembril osales seminaril Eesti Arhitektuurikeskuses, mille käigus tutvustati tegevuspõhisele eelarvele ülemineku projekti eesmärgi, ülemineku etappe ning ettevalmistuse projekti tegevus- ja ajakava.

1.4 ***EESTI HOIURAAMATUKOGU TUTVUSTAMINE JA KOOSTÖÖ TEISTE ASUTUSTEGA***

1. aprillil andis Tallinna Keskraamatukogu Tallinna lennujaamale ja bussijaamale üle kastid lasteraamatutega. Eesti Hoiuraamatukogu andis Tallinna Keskraamatukogule selle projekti jaoks 567 lasteraamatut.

17. juuni Õhtulehes ilmus intervjuu peavarahoidja Kalju Tammaruga teemal „Kuhu viia seisma jäänud raamat“ .

29.septembril tutvustati Eesti Hoiuraamatukogu Haapsalu Kutsehariduskeskuse bürooteeninduse eriala üliõpilastele.

1.5 ***INFOTEHNOLOOGIA ÜLEVAADE***

Eesti Hoiuraamatukogu infotehnoloogia kulud kokku 2017. a. olid 18 400 € (IT remondi- ja hooldusteenusele kulus 12 232 €, infotehnoloogilisele riistvarale ja tarkvatele 4614 €, IT riist- ja tarkvara rendile ja majutusteenusele 1554 €).

2017. aastaks oli seadmete ostmiseks eelarves ette nähtud 12 782 €. Eelmisest aastast kanti üle 1762 €. Seadmete soetamiseks eraldatud investeeringute summaga soetati Eesti Pimedate Raamatukogule uus server Intel Server Series DBS 4U Rackmount/Xeon/DDR4/WinServ, ESXi ready/SAS Backplane/6x NAS HDD/512 Flash maksumusega 7450,00 €. Eesti Pimedate Raamatukogu helistuudiate jaoks hangiti kõlarid (Genelc 8351A SAM Three-way Coaxial Monitor System+Genelec 7360A SAM Subwoofer System) summas 6624,00 €.

2017.a. soetasime raamatukogule 2 uut arvutikomplekti.

2016. a. lõpus on raamatukogu kasutuses 23 lauarvutit, mis on soetatud 2006 - 2; 2008 - 2; 2009 - 1; 2012 - 5; 2013 - 7, 2015 - 1, 2016- 3 ja 2017 - 2. Sülearvuteid on 4, neist 1 on soetatud 2011 ja 3 aastal 2012.

Servereid on 2017. a. lõpu seisuga Eesti Hoiuraamatukogus kasutuses 4, soetatud aastatel 2011, 2013, 2014 ja 2017.

Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsiumi infosüsteemi ESTER osalustasu 2017. a. oli 2350,00 €.

Eesti Hoiuraamatukogu arvutipargi hooldamiseks on sõlmitud leping OÜ-ga Trumpit Solutions arvutite ja arvutivõrgu seadmete installeerimis- ja remonditöödeks, kodulehe uuendusteks ja hoolduseks ning EHR valduses olevate serverite tarkvara- ja installeerimistöödeks.

2 PEAVARAHOIDJA TEGEVUS

2017 oli suuresti tavapärane aasta, kus tuli jätkata harjumuspäraseid töid ja saada hakkama selle trükiste vooga, mis Hoiuraamatukogusse saabub. Veelgi olulisem on võimalike uute partnerite otsimine, et raamatutele kogu leida. Saabuvatest eestikeelsetest trükistest satub meie riiulitesse suhteliselt väikene osa, kuna valdavalt on tegemist meil juba piisavalt olemasolevate trükistega või sellistega, mille vastu oodatavalt puudub huvi. Lisaks väiksematele kogustele anti raamatukogule üle ka erakogu, mille maht ulatus tuhandetesse eksemplaridesse. Ka võõrkeelsete trükiste juures tuleb hoolega kaaluda nende võimalikku kasutamist. Lisaks eraldame kõik Eestiga seotud trükised. Regulaarselt toimub trükiste leidumuse kontrollimine e-kataloogis ESTER, raamatuid oma kogude täiendamiseks profiilist ja komplekteerimispõhimõtetest lähtuvalt saavad kõik suuremad teadusraamatukogud, aga ka mitmed erialaraamatukogud, muuseumid jt.

Samas vajab kogu saabuva materjali läbivaatamine tähelepanu ja hoolikust. Sageli leidub vahetuskogusse saabunud trükiste seas seni raamatukogudest puuduvaid väljaandeid, mis võivad olla ilmunud segastel üheksakümnendatel aastatel või trükitud hoopiski välismaal. Nii on suur osa Euroopa Liidu institutsioonide poolt välismaal eesti keeles trükitud väljaannetest puudu Kirjandusmuuseumi Arhiivraamatukogus, kuna nende levitajad Eestis ei saada sundeksemplare. Samuti oleme üle andnud Eesti Kirjandusmuuseumi Kultuuriloolisesse arhiivi käsikirjalisi materjale ja dokumente.

Kuna läbi aastate on vahetusosakonnas töötajate arv vähenenud, kulub laekuvate trükiste vastuvõtule ja sorteerimisele rohkem aega ka peavarahoidjal. Lisaks vene ja muukeelse trükise paigutamisele hoidlatesse tuleb vajadusel paigutada ka eestikeelset liigikirjandust ja levinumates võõrkeeltes trükiseid ning perioodikat.

Paralleelselt saabunud trükiste paigutamisega eemaldas peavarahoidja ka nii teistest keeltest ilmunud raamatute kui ka perioodika hulgast huvi mittepakunud trükiseid.

Seoses Tervishoiumuuseumi sooviga saada lisapinda, tuli V korruse hoidlast tuua ära hoiukogu raamatute fond. Selle ümberpaigutamiseks II korruse hoidlasse vaatas peavarahoidja läbi eestikeelse perioodika alates N tähest, makuleeris liigseid eksemplare ja nimetusi ca 30% fondi mahus, võõrkeelse perioodika osas moodustas äravisatu ca 50% , samuti paigutas perioodika ümber. Vabanenud riiulitel tuli eemaldada kõik laudid ja paigutada uute vahedega. Lisaks demonteeris peavarahoidja V korrusel ühe rea riiuleid (26 riiulit) ja paigutas suurema osa neist I korrusele, osaliselt ka täienduseks teistesse hoidlatesse. Trükised paigutasid ümber uude hoidlasse hoiukogu töötajad. Mõned lisariiulid sai hoiukogu juurde ka seoses Teatri- ja

muusikamuuseumi kolimisega I korruse ruumidesse ja nende poolt II korruse hoidlas riiulite demonteerimisega.

Jätkub riigiasutuste raamatukogude korrastamine, mis sageli tähendab nende likvideerimist ja trükiste üleandmist meile. Suur kogus raamatuid tuli taas Justiitsministeeriumist. Seoses ümberkorraldustega oma töös ja kogude sisestamisega MUISi teevad muuseumid tõsist tööd oma trükiste kogude läbivaatamisega ja mittevajaliku suunamisega meile. Suurel hulgal on trükiseid üle andnud Teatri- ja muusikamuuseum, Eesti Kunstimuuseum, Viljandi Muuseum, Pärnu Muuseum. Oma kogude ülevaatamise ja trükiste üleandmisega vahetuskogusse alustas Kunstiakadeemia raamatukogu. Seoses TTÜ Tallinna kolledži sulgemisega Tõnismäel tuli suurem kogus majandusalast kirjandust Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogult.

Regulaarselt annavad meile mittevajalikke trükiseid üle Kultuuriministeerium, Välisministeerium, Teaduste Akadeemia presiidium.

Jätkuvalt on meeldiv koostöö teatri- ja filmitegijatega, muuseumitega jne. Meie trükiseid on kasutatud nii Eesti Draamatetri etendustes kui ka näiteks filmis „Seltsimees laps“. Aktiivsed meie kogude kasutajad on Tammsaare ja Vilde muuseum, Betti Alveri Muuseum Jõgeval, Läänemaa Muuseum (s.h. raudtee ja sidemuuseum), Ajaloomuuseum, Trükimuuseum. Eesti Hoiuraamatukogu oli oluline partner Tartu Kõrgema Kunstikooli ja Trüki- ja Paberimuuseumi näitus-projekti korraldamisel Viljandis Kondase Keskuses.

Viljakas oli koostöö soomepoiste kirjatööde näituse ettevalmistamisel Tallinna Linnaarhiivis.

Raamatukogud võtavad heal meelel Eesti Hoiuraamatukogust raamatuid, mis on üle antud kirjastuste või kirjastajate poolt, möödunud aastal saime täiendavalt trükiseid Eesti Entsüklopeediakirjastuse pankrotivarast. Samuti on hästi võetud Maalehe väljaantud raamatute müümata jääke, viimati jagasime raamatukogudele eesti filmiklassikat DVD-del.

Jätkus tihe koostöö Tallinna Keskraamatukoguga, nii raamatute pideva üleandmisega kui ka üksikutes projektides, näiteks lasteraamatute jagamine lennujaamale ja bussijaamale ning Katariina Jeele.

Tartu Instituut Torontos valmistas ette saadetised, millised saabusid kevadel ja sügisel. Saadetisega saabunud raamatud ja ajakirjandus sorteeriti ja paigutati oma kohale. Samas on suur osa meieni jõudnud väliseesti trükistest pärit kas juba siinsetest raamatukogudest või siia kolinud eestlaste raamatukogudest.

3 HOIUOSAKONNA TEGEVUSARUANNE

2017. aastal jätkati vähekasutatavate trükiste hoiukogu moodustamist, võttes teistelt raamatukogudelt vastu säilitamist väärivat teaduslikku, tehnilist ja kultuurialast kirjandust ja tehes seda lugejatele kättesaadavaks.

Hoiukogu komplekteerimise aluseks on ERÜ kogude toimkonna juhend „Abiks Hoiuraamatukokku säilitamisele suunamisel“, kinnitatud 21.aprillil 2009.a. ja hoiukogu vastavad juhendid. Nendest dokumentidest lähtudes võeti 341 saabunud trükisest arvele 278. Alalisele säilitamisele ei kuulunud mitmekõiteliste teoste üksikkõited, teiste raamatukogude dubletid, hoiukogus juba olevad eksemplarid, füüsiliselt lagunenu trükised, need kõik suunati vahetuskogusse. Vajadusel konsulteeriti trükiseid üleandva raamatukoguga. Trükiseid

andsid üle Eesti Rahvusraamatukogu, Tallinna Ülikooli Akadeemiline Raamatukogu, Kaitseväe Peastaabi Raamatukogu ja Mereakadeemia Raamatukogu. Jätkuvalt täiendati hoiukogu oma raamatukogu vahetusosakonna trükistega. Aasta jooksul lisandus 27 nimetust ja 122 eksemplari jätkväljaandeid, 30 aastakomplekti ajalehti, 9 nimetust ja 124 aastakomplekti ajakirju ja 2 eksemplari raamatuid.

Aruandeperioodil jätkus perioodika osas koostöö Eesti Rahvusraamatukoguga. Koos vaadati läbi 64 nimetust ajakirju ja jätkväljaandeid, mida leidus mõlemas raamatukogus. 35 nimetuse puhul jäi säilitajaks Eesti Hoiuraamatukogu. Vähesel määral konsulteeriti trükiste säilitamise osas ka Tartu Ülikooli Raamatukoguga.

Aruandeaastal jätkati hoiukogu sisulist läbivaatamist. Perioodikakogust kustutati 579 trükist. Suure osa kustutatud trükistest moodustasid mitmes raamatukogus olevad eksemplarid. Mahakandmisele kuulusid ka vähekasutatavates keeltes trükised, ajakirjade mittetäielikud aastakäigud, sisuliselt vananenud väljaanded (nt. meditsiin). Hoiukogust kustutatavate trükiste hulka on arvestatud ka Eesti Rahvusraamatukogule üleantavad eksemplarid.

2017. aastal jätkus töö autoreferaatide koguga. Maha kanti aastatel 1984-1986 ilmunud 78348 eksemplari ja sama aastate alalisele säilitamisele kuuluvate autoreferaatide kirjed sisestati e-kataloogi ESTER.

Seisuga 31.12 2017 sisaldas hoiukogu 248895 trükist:

raamatuid	- 169338 eksemplari
ajakirju	- 27883 aastakomplekti ja 2430 nimetust
jätkväljaandeid	- 48566 eksemplari
ajalehti	- 3108 aastakomplekti ja 196 nimetust

Perioodika inventuuri käigus viidi kogus olevad trükised vastavusse e-kataloogiga ESTER ja selgitati välja kohalt puuduvad eksemplarid. Kontrolliti 14390 trükise kohalolekut kohaviitade vahemikus P3790-P4600. Inventuuri käigus loeti kadunuks ja kanti maha 7 trükist.

Hoidlates jätkus kogude ümberpaigutamine. Vabastamaks V korruse hoidlaruumi Eesti Tervishoiumuuseumile paigutati ümber 1-formaadi raamat, kokku 22273 eksemplari.

Seisuga 31.12 2017 sisaldas e-kataloog ESTER hoiukogu 117164 eksemplarikirjet ja 80708 bibliokirjet. Aasta jooksul sisestati elektronkataloogi 5875 kirjet, eksemplarikirjeid lisandus 3045 ja bibliokirjeid 2830. Kõik trükised kirjeldati *de visu*. E-kataloogis ESTER tehti täiendusi ja parandusi 3051 bibliokirjes. Lisaks jooksvale kataloogimisele tegeldi Tallinna ja Tartu e-kataloogide ühendamise tulemusel tekkinud kirjete korrastamisega. Kokku liideti 2433 topeltkirjet ja automaatselt liidetud bibliokirjeid toimetati 131.

Aasta jooksul süstematiseeriti 1932 ja märksõnastati 2285 trükist.

2017.aastal oli raamatukogu lugejatele avatud 254 päeva. Raamatukogu kasutajaid registreeriti 27 ja külastusi 29. Raamatukogu koduleheküljele tehti 5116 külastust. Lugejatele laenutati 101 trükist ja tehti 240 artiklikoopiat. Infopäringuid esitati 11 korral. Elektrooniliselt edastati lugejatele 98 artiklikoopiat. RVL-i kaudu saadeti teistele raamatukogudele 10 trükist.

4 VAHETUSOSAKONNA TEGEVUSARUANNE

Vahetuskogus oli seisuga 31.12.2017 460279 trükist. Kogu täienes 2017. aasta jooksul 267138 arvestusüksuse võrra. Kogust kustutati 281092 arvestusüksust. Sellest teistele raamatukogudele jagati 74022 trükist. Jätkati kogude puhastamist raamatukogudele mittevajalikest trükistest. Makulatuuri suunati 207070 trükist. Keeleliselt jagunes vahetuskogu 2017. aasta lõpul järgmiselt:

Eestikeelne trükis - 439970 eks.

Võõrkeelne trükis – 22309 eks.

2017. aastal saadi annetusi 844 korral. Eraannetajaid oli 705 ja nad annetasid raamatukogule kokku üle 157 000 trükise.

Möödunud aastal saime kõige enam trükiseid Eesti Entsüklopeedia kirjastustelt. Suur saadeti ka Kanadast, Torontost. Tartu Instituut annetas meile üle seitsme ja poole tuhande raamatu.

Nagu juba eelnevalt mainitud, jagas 2017. aastal Eesti Hoiuraamatukogu raamatukogudele vahetuskogust 74022 trükist.

Asutused	Eks
Rahva-,eriala ja lasteraamatukogud	13574
Kooliraamatukogud	10685
Kõrgkoolide raamatukogud	3302
Seltsid, ühiskondlikud organisatsioonid	22366
Muuseumid	4944
Ministeeriumid, valitsusasutused	2772
Haiglad, laste- ja hooldekodud	3402
Vanglad, sõjavägi	8028
Muud asutused	4949
Kokku	74022
Makulatuuri läks	207070
KOKKU kustutati	281092

Tabelist nähtub, et Hoiuraamatukogu abiga täienesid 2017. aastal kõige enam ühiskondlike organisatsioonide ja seltside raamatukogud. Palju ei jäänud maha ka rahva- ja kooliraamatukogud.

Vaadati läbi 224 e-posti teel saabunud soovinimestikku.

Samuti on meie osakonna töötajad otsinud kirjandust ka etteantud teemade kaupa.

Raamatukogusse saabunud kirjastuste jääkidest koostati kaks pakkumisnimestikku.

Jaotuskavade alusel jagati maakondade keskraamatukogudele 21 nimetust trükiseid.

Vahetuskogu arvudes 2017

	Trükiste üldarv	s.h. perioodika	Eestik.	Võõrk.
Seis 1.01.2017	474233	273422	459502	14731
2017 tuli juurde	267138	26611	202362	64776
2017 kustutati	281092	19152	221894	57198
Seis 1.01.2018	460279	280881	439970	22309

makulatuur	207070
raamatukogudele	74022
kokku:	281092

Vahetuskogu	2015	2016	2017
Aasta algul (aü)	567100	484009	474233
Aasta algul (lm)	15752	13675	13458
Lisandumine(aü)	284 167	260621	267138
Kustutatud (aü)	367258	270397	281092
Aasta lõpul(aü)	484009	474233	460279
Aasta lõpul(lm)	13675	13458	13148

5 FINANTS- JA MAJANDUSTEGEVUS

Tulud

		2015	2016	2017
A	Tulu kokku	949	974	976
a1	riigilt	949	974	976
a2	omavalitsuselt			
a3	muudest allikatest			
a3.1	sh ettevõttelt või eraisikutelt laekunud			
a3.2	sihtfinantseerimine			
a3.3	teenitud tulu (omatulu)			

Kulud

		2015	2016	2017
A	Kulud kokku (a1+a2)	949	970	976
a1	Jooksevkulu	937	960	962
a1.1	tööjõukulu	371	376	384
a1.1.1	sh palk, preemia, hüvitis	371	376	384
a1.1.2	sh personali koolituskulu	0	0	0
a1.2	komplekteerimiskulud kokku	1	0	0
a1.2.1	kulu paberkanjatele, mikroformidele ja auvistele kokku	1	0	0
a1.2.1.1	sh raamatutele	1	0	0
a1.2.1.2.	sh jadaväljaannetele	0	0	0
a1.2.2	kulud elektrooniliste teavikute kogule	0	0	0
a1.3	RVL-i kulu	0	0	0
a.1.4	hoiukulud	31	36	24
a1.5	IKT kulud	17	23	17
a1.6	halduskulud	494	500	509
a1.7	muud kulud	23	25	28
a2	Kapitalimahutused (a2.1+a2.2)	12	10	14
a2.1	Investeeringud põhivarasse	0	10	14
a2.1.1	sh. uute ehitiste ja juurdeehitiste soetamine	0	0	0
a2.1.2	sh kõik muud kapitalimahutused k.a. mööbel ja seadmed		10	14
a2.2	investeeringud infotehnoloogiasse	0	0	0

6 TEGEVUSKAVA 2018. AASTAKS

- Jätkata Tallinna ja Tartu e-kataloogide liitmise käigus tekkinud dublettkirjete ühendamist ja liidetud kirjete toimetamist.
- Jätkata hoidlas perioodikaväljaannete kontrollimist vastavalt e-kataloogile ESTER. Kontrollida trükiste kohalolekut kohaviitade vahemikus P4601-5400.
- Kataloogida aastatel 1987-1989 ilmunud autoreferaadid.
- Jätkata pakkumisnimekirjade koostamist vahetuskogu trükistest ja raamatukogude teavitamist pakutavatest teavikutest nii kodulehekülje kui muude kanalite kaudu.
- Jätkata vahetuskogusse saabunud harvaleduvate trükiste leidumuse kontrollimist arhiivraamatukogudes ja teistes mäluasutustes ja sealt puudumisel nende pakkumist huvitatud asutustele.
- Teavitada raamatukogusid, mäluasutusi ning teisi raamatutest huvitada võivaid institutsioone (haiglad, hooldekodud, sõjaväeosad jne.) vahetusosakonna teenustest.
- Jätkata fondide puhastamist mittevajalikust ja liigeses eksemplaarsuses olevast kirjandusest.
- Luua kontakte väljaspool Eestit elavate eesti kogukondadega, selgitada välja nende raamatute soovid ja täita neid vastavalt võimalustele.
- Tagada ülevaatliku informatsiooni kättesaadavus raamatukogu teenustest ja tegevusest koduleheküljel.
- Jätkata aktiivset osalemist koolitusprogrammidel ja teistel raamatukogunduslikel üritustel.

EESTI PIMEDATE RAAMATUKOGU

2017. AASTA ARUANNE

EESSÕNA

Alates 2010. aasta 1. juunist Eesti Hoiuraamatukogu osakonnana tegutseva Eesti Pimedate Raamatukogu ülesandeks on valmistada, komplekteerida, säilitada ja teha kättesaadavaks heliraamatuid, -ajakirju, -ajalehti, punktkirjas ja elektroonilisi teavikuid, puuteraamatuid ning kirjeldustõlkega filme nägemispuudega või mõne muu trükitud teksti lugemist takistava puude, häire või haigusega lugejatele.

Raamatukogul oli 2017. aasta lõpul 844 lugejat (Eestis, Kanadas, Suurbritannias, Lätis, Saksamaal, Soomes, Hispaanias, USA-s). Aasta jooksul lisandus 50 lugejat.

2017. aastal laenutati teavikuid vahetult raamatukogust, raamatukogudevahelise laenutuse ja posti teel. Postikulud tasus raamatukogu.

Laenutuses oli 2017. aasta lõpul 4654 nimetust heliraamatuid, 897 nimetust punktkirjas raamatuid, 103 puuteraamatut, 117 e-raamatut ja 33 filmi.

Laenutusi raamatukogus kohapeal ja posti teel oli 16152. Külastusi raamatukogus ja Tondi laenutuspunktis oli 169 ehk 16 külastust vähem kui eelmisel aastal.

Järjest enam kasutatakse Veebiraamatukogu, mille kaudu saavad raamatukogu lugejad heliraamatuid, -ajalehti ja -ajakirju ning elektroonilisi teavikuid alla laadida või voogedastusena kasutada. Veebiraamatukogu kasutajate arv oli 355 ja teavikuid oli Veebiraamatukogus 3968.

2017. aastal valmistati Eesti Pimedate Raamatukogus 129 nimetust eesti- ja 12 nimetust venekeelseid heliraamatuid. Jätkati vanade ja väärtuslike magnetofonilintidel heliraamatute digiteerimist ning restaureerimist. Aasta jooksul digiteeriti ja restaureeriti ning tehti lugejatele kättesaadavaks 56 eestikeelset heliraamatut.

Olulise uuendusena alustati eestikeelsete heliajalehtede ja -ajakirjade tootmist Eesti Keele Instituudi poolt loodud sünteeshäälega Tõnu. Varem inimhäälega salvestatud eestikeelne perioodika asendati sünteeskõnes heliajalehtede ja -ajakirjadega. Punktkirjas trükiseid anti välja 17 nimetust. Neid trükiti nii lastele kui täiskasvanutele. Punktkirjas materjale valmistati tellimustööna teistele asutustele.

Raamatukogu oma toodangule lisaks täienes kogu tänu annetustele ja ostudele. Meile annetati 133 nimetust erinevat laadi teavikuid. Aasta jooksul osteti 1 heliraamat ja 1 kirjeldustõlkega film.

Toimus raamatuvahetus välisriikide pimedate raamatukogudega. Neile saadeti 25 heliraamatu nimetust, neist 13 eestikeelset ja 12 venekeelset ning vastu saadi 14 venekeelset heliraamatu nimetust.

2017. aastal jätkati ja novembris jõudis lõpule raamatukogu uue kodulehe tegemine koostöös Trumpit Solutions OÜ-ga. Uut kodulehte hakati looma 2016. aasta märtsis.

Eesti Pimedate Raamatukogu töötajad osalesid aruandeaastal erialastel koolitustel ning tutvustasid raamatukogu mitmesugustel üritustel, meedias ning raamatukogus kohapeal.

1 ORGANISATSIOON JA JUHTIMINE

1.1. STRUKTUUR

1994. aastal loodi tollase Eesti Pimedate Ühingu helistuudiost sihtasutus, mis tegevusvaldkondade liitmise tulemusel arendati Sihtasutuseks Eesti Pimedate Raamatukogu. Alates 2001. aastast anti Sotsiaalministeeriumi vastutusalas olnud sihtasutus kultuuriministeeriumi vastutusalasse.

Vastavalt kultuuriministri 11. novembri 2003. aasta määrusele nr. 18, millega muudeti Eesti Hoiuraamatukogu põhimäärust, hakkas Eesti Pimedate Raamatukogu alates 1. jaanuarist 2004 tööle Eesti Hoiuraamatukogu filiaalina. Vastavalt kultuuriministri 1. juuni 2010. aasta määrusele nr. 3 muutus Eesti Pimedate Raamatukogu Eesti Hoiuraamatukogu filiaalset osakonnaks. Alates 1. juunist 2010 teenindab varem Tallinnas Tondi 8a tegutsenud Eesti Pimedate Raamatukogu lugejaid Eesti Hoiuraamatukogu hoones aadressil Suur-Sõjamäe 44a.

2017. aastal jäi Eesti Pimedate Raamatukogu personali koosseis samaks, kuid punktkirjatoimetaja töökoormus vähenes poole võrra. Osakonnas töötas 9 inimest, neist 7 täistööajaga, 1 töötaja 0,75 kohaga ja 1 töötaja 0,5 kohaga:

Osakonnajuhataja 1
Teabejuht 0,75
Infotöötaja 3
Helindaja 1
Paljundusoperaator 1
Punktkirjatoimetaja 0,5
Tekstitöötaja 1
Kokku 8,25

Töövõtulepingute alusel töötasid heliraamatute, -ajalehtede ja -ajakirjade tekstide esitajad (peamiselt näitlejad ja diktorid).

1.2. OSAVÕTT ERIALASTE ORGANISATSIOONIDE TÖÖST JA TÖÖALANE KOOLITUS

Osakonnajuhataja Marja Kivihall on Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu liige ja Rahvusvahelise Raamatukoguühingute ja -asutuste Liidu trükitud teksti lugemist takistava puudega inimestele teenust pakkuvate raamatukogude sektsiooni (IFLA Libraries Serving Persons with Print Disabilities Section) Eesti Pimedate Raamatukogu poolne kontaktisik.

Infotöötaja Margit Orusaar on Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu erialaraamatukogude sektsiooni liige.

Osalemine konverentsidel, seminaridel, erialasel koolitusel, täiendõppe jt üritustel

Teabejuht Priit Kasepalu

- 18. jaanuaril Tallinnas Eesti Puuetega Inimeste Kojas Äripäeva Akadeemia koolitusel „Avalik esinemine“.
- 24.-25. jaanuaril Jüri Gümnaasiumis. Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamine.
- 25. märtsil Haapsalu Sotsiaalmajas heliraamatute vabatahtlike esitajate kokkusaamisel.
- 6. aprillil Tallinnas Eesti Rahvusraamatukogus kirjandusfoorumil „Kui lugeda on raske...“.
- 28. aprillil Saku Gümnaasiumis. Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamine.
- 29. mail Maardu Vaba Aja Keskuses infopäeval. Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamine.
- 30.-31. mail Käsmus Lainela puhkekülas Eesti Pimedate Liidu suvekoolis. Eesti Pimedate Raamatukogu ja sünteeskõnes teavikute tutvustamine.
- 24. augustil Tallinna Kunstihoone galeriis näitusel „Nägemise õpetus“. Punktkirja tutvustamine.
- 28. septembril Viljandi Linnaraamatukogus teabepäeval „Nägemishäirega inimene saab lugeda!“. Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamine.

Osakonnajuhataja Marja Kivihall

- 28. veebruaril Tallinnas Eesti Rahvusraamatukogus Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu aastakoosolekul.
- 24. märtsil Tallinna Tehnikaülikoolis koolitusel „Infoturbe koolitus otsustajatele“.
- 25. märtsil Haapsalu Sotsiaalmajas heliraamatute vabatahtlike esitajate kokkusaamisel.
- 6. aprillil Tallinnas Eesti Rahvusraamatukogus kirjandusfoorumil „Kui lugeda on raske...“. Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamine, esinemine ettekandega.
- 29. mail Maardu Vaba Aja Keskuses infopäeval. Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamine, esinemine ettekandega.
- 15. septembril Tallinnas Oru hotellis Euroopa Pimedate Liidu (EBU) punktkirja teemalise projekti koosolekul.
- 28. oktoobril Eesti Rahvusraamatukogus aruteluseminaril „Juhi roll ja vastutus juhtimisel 21. sajandil“.

Infotöötaja Silva Paluvits

- 6. aprillil Tallinnas Eesti Rahvusraamatukogus kirjandusfoorumil „Kui lugeda on raske...“.
- 9.-11. augustil Haapsalus rahvaraamatukogude suveseminaril.
- 4. detsembril Tallinnas Tammsaare muuseumi 13. sügiskonverentsil „Linn ja sõnad“.
- 15. detsembril Tallinnas Eesti Rahvusraamatukogus Paabeli raamatukogu kirjanduskonverentsil „Tee ilu“.

1.3. RAAMATUKOGU TUTVUSTAMINE JA KOOSTÖÖ TEISTE ASUTUSTEGA

Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamisel on oluline osa teiste asutuste ja organisatsioonide esindajate külaskäikudel raamatukogusse. Aasta jooksul toimunud külastused on andnud võimaluse tutvustada huvilistele Eesti Pimedate Raamatukogu tegevust.

Külastused

- 8. veebruaril Tallinna Ülikooli eripedagoogika üliõpilased
- 21. märtsil Tallinna Ülikooli eripedagoogika üliõpilased
- 23. mail Lääne-Virumaa Keskraamatukogu töötajad
- 30. mail Leipzigi Pimedate Raamatukogu töötaja Jörg Klemm
- 27. septembril Haapsalu Kutsehariduskeskuse bürooteeninduse eriala õpilased
- 6. detsembril Peterburi Pimedate Raamatukogu töötajad

2017. aastal kajastati Eesti Pimedate Raamatukogu tegevust meedias.

Meediakajastused

- Kasepalu, Priit. Salapärased täpid tähendavad punktkirja. – Eesti Puuetega Inimeste Koda, 3. jaanuar 2017
- Leinus, Heilika. Lugeja küsib: mida tähendavad salapärased täpid ravimipakkidel? – Postimees: Tervis, 3. jaanuar 2017
- Salapärased täpid tähendavad punktkirja. – Tallinn, 3. jaanuar 2017
- Paavle, Silja. Mida tähendavad salapärased täpid ravimikarpidel? – Õhtuleht: Tervist24, 4. jaanuar 2017
- Kasepalu, Priit. Raamatukogu veebis ja postkastis. – Valguse Kaja (2017) kevad, lk. 11

Infotöötaja Silva Paluvits koostas 2017. aastal teabejuht Priit Kasepalu personaalbibliograafia aastatest 1990-2012.

Eesti Pimedate Raamatukogu voldikuid jagati raamatukogus kohapeal, erinevatel üritustel soovijatele ja teistele asutustele.

2 KOGUD

Toodang

2017. aastal valmistati:

- eestikeelseid heliraamatuid 129 nimetust – 1448 originaaltundi;
- venekeelseid heliraamatuid 12 nimetust – 171 originaaltundi;
- digiteeritud ja restaureeritud eestikeelseid heliraamatuid 56 nimetust – 779 originaaltundi;
- heliajalehti ja -ajakirju – 5150 CD-d;
- punktkirjas trükiseid 17 nimetust – 3082 punktkirjalehekülge originaalteksti;
- raamatukogus koostatud nägemispuudega inimeste elu kajastavat heli- ja e-ajakirja „Epüfon“ – 11 numbrit.

Heliraamatutena salvestatavate ja punktkirjas trükitavate raamatute valiku põhimõtted:

- jälgitakse, et raamatud vastaksid võimalikult erinevale maitsele ja huvitaksid võimalikult paljusid lugejaid;
- arvestatakse lugejate soovidega;
- arvestatakse koolides (ka kõrgkoolides) soovitatava ilukirjandusega;
- arvestatakse temaatilise kirjanduse mitmekülgse valiku pakkumisega;
- edastatakse nägemispuudega inimeste elu käsitlevat kirjandust;
- edastatakse kaasaegset väärtkirjandust, mille üle otsustatakse ajakirjanduses ilmunud arvustuste või läbiloetud raamatute põhjal.

Annetused

2017. aastal täienes meie kogu tänu annetustele. Raamatukogule annetati 133 nimetust erinevat laadi teavikuid – heliraamatuid, punktkirjas raamatuid ja kirjeldustõlkega filme. Annetatud teavikud olid eesti, vene, inglise ja rootsi keeles. Heliraamatuid saadi Haapsalu Sotsiaalmajalt, Võrust Pimedate Infoühingult Helikiri, Põhja-Eesti Pimedate Ühingult, eraisikutelt, kirjeldustõlkega filme tootjatelt ja punktkirjas raamatuid eraisikutelt.

Ostud

Aasta jooksul osteti raamatukogule 1 heliraamat ja 1 kirjeldustõlkega film.

Raamatuvahetus

2017. aastal jätkus raamatuvahetus välisriikide pimedate raamatukogudega, kellele saadeti ja kellelt saadi annetusena heliraamatuid.

Välisriikide pimedate raamatukogudele saadeti 25 heliraamatu nimetust, neist 13 eesti- ja 12 venekeelset, kokku 104 eksemplari. Soome pimedate raamatukogult saadi 14 venekeelset heliraamatut. Välisriikide raamatukogudele saadeti 150 nimetust vähem ja neilt saadi 4 nimetust rohkem raamatuid kui 2016. aastal.

Välisriikide raamatukogudele annetatud heliraamatute arv:

- Soome – 13 eesti- ja 10 venekeelset nimetust;
- Austraalia – 11 venekeelset nimetust;
- Läti – 11 venekeelset nimetust
- Norra – 11 venekeelset nimetust;
- Saksamaa – 11 venekeelset nimetust
- Iisrael – 10 venekeelset nimetust;
- Leedu – 10 venekeelset nimetust;
- Venemaa (Kaliningrad) – 10 venekeelset nimetust
- Rootsi – 7 venekeelset nimetust.

Välisriikide raamatukogudelt saadud heliraamatute arv:

- Soome – 14 venekeelset nimetust.

3 LUGEJATEENINDUS

Eesti Pimedate Raamatukogu kasutuseeskirjas on sätestatud, et raamatukogu teenindab heli-, punktkirjas, puuteraamatute, elektrooniliste teavikute, kirjeldustõlkega filmide laenutamisel nägemispuudega või mõne muu trükitud teksti lugemist takistava puude, häire või haigusega inimesi.

Nägemispuudega inimeste tegevust, rehabiliteerimist ja õpetamist käsitlevaid trükitud materjale laenutatakse kõikidele soovijatele. Eesti Pimedate Raamatukogu kasutuseeskirjast lähtuvalt nõutakse lugejaks registreerimisel tõendit või selle koopiati trükitud teksti lugemist takistava puude, häire või haiguse kohta.

2017. aastal oli:

- 844 raamatukogu kasutajat (sh 3 posti teel teenindatavat raamatukogu jt organisatsiooni);
- 324 heliajalehtede ja -ajakirjade, CD-l Raamatututvustaja posti teel laenajat;
- 135 elektrooniliste väljaannete (ajalehtede, ajakirjade ja e-Raamatututvustaja) saajat;
- 16152 laenutust raamatukogus kohapeal ja posti teel;
- 169 külastust.

Raamatukogu oli lugejatele avatud neljal päeval nädalas esmaspäevast neljapäevani a 6 tundi. 2. oktoobrist muutsime raamatukogu lahtiolekuaga esmaspäeviti. Kella 12-18 asemel on raamatukogu nüüd esmaspäeviti avatud kell 10-16 nii nagu teistelgi päevadel. Lahtiolekuaja muutmise põhjuseks oli see, et lugejad käisid esmaspäeva õhtul raamatukogus väga harva.

Teavikuid laenutati vahetult raamatukogust, raamatukogudevahelise laenutuse ja posti teel. Raamatukogu külastati kohapeal aadressil Suur-Sõjamäe 44a 110 korda.

Eesti Pimedate Raamatukogu laenutuspunkt oli avatud Põhja-Eesti Pimedate Ühingu majas Tallinnas aadressil Tondi 8a. Laenutuspunktis töötas kord nädalas kaks tundi Eesti Pimedate Raamatukogu töötaja, kes võttis vastu tagastamisele kuuluvaid teavikuid ning andis välja lugejate poolt varem tellitud raamatuid. Tondi 8a laenutuspunktis registreeriti aasta jooksul 59 külastust ehk 15 külastust vähem kui eelmisel aastal.

2017. aastal kasvas lugejate arv 50 inimese võrra. Laenutusi raamatukogus kohapeal ja posti teel oli aasta jooksul 16152 ehk 549 võrra vähem kui 2016. aastal. Neist mittetagastatavate heliraamatute laenutusi oli 15555. Ka see arv vähenes mullusega võrreldes 302 võrra. Laenutuste vähenemine on seotud varasemast aktiivsema Veebiraamatukogu kasutamisega.

2017. aastal tellis raamatukogudevahelise laenutuse kaudu meilt heliraamatuid, punktkirjas raamatuid ja kirjeldustõlkega filme Tartu Emajõe Kooli raamatukogu. 2017. aastal laenasime RVL-i teel Peterburi Pimedate Raamatukogult venekeelseid punktkirjas ajakirju oma lugejate jaoks.

Eesti Pimedate Raamatukogu saatis 2017. aasta jooksul valmistatud heli- ja punktkirjas teavikuid ning Pimedate Infoühingult Helikiri saadud audioraamatuid Tartu Oskar Lutsu nimelisele Linnaraamatukogule ja Pärnu Keskraamatukogule, kust need pärast kataloogimist edasi Lõuna-Eesti Pimedate Ühingu raamatukogule ja Pärnu Pimedate Ühingu raamatukogule saadeti.

Aasta tõi selles töölõigus kaasa muudatusi. Novembris saatsime viimase heliraamatute saadetise Pärnu Pimedate Ühingu raamatukogule, kuna ühingul pole raha, et kohapeal

raamatukoguteenust pakkuda. Varem ühingu raamatukogust raamatuid laenanud lugejad saavad end registreerida Eesti Pimedate Raamatukogu lugejaks ja tellida meilt raamatuid posti teel koju või kasutada Veebiraamatukogu.

Raamatunõudluse puudumise tõttu ja Lõuna-Eesti Pimedate Ühingu raamatukogu palvel lõpetasime detsembris venekeelsete heliraamatute saatmise Lõuna-Eesti Pimedate Ühingu raamatukogule. Eestikeelsete heliraamatute ja punkt kirjas teavikute Tartusse saatmist jätkatakse vanaviisi.

Eesti Pimedate Raamatukogu valmistab CD-del heliraamatuid nii laenutuseks emplaridena kui mittetagastatavatena. Heliajalehti ja -ajakirju saadetakse soovijatele mittetagastatavatena posti teel 1 kord 2 nädala järel. Heliajakirjanduse plaadile salvestati kõik 2 nädala jooksul valmistatud või saadud eestikeelsed heliajalehed ja -ajakirjad. Venekeelsed heliajakirjanduse plaadid saadeti lugejatele kord kuus. Mittetagastatavate heliteavikute kasutusõigus kehtib 30 päeva.

Teavikute posti teel lugejatele saatmine ja lugejatelt raamatukogule tagastamine on lugejatele tasuta. Raamatukogu tasub postikulud. 2017. aastal olid postikulud 7740 € ja need vähenesid eelmise aastaga võrreldes 584 €. Eesti Pimedate Raamatukogule kehtib 50% soodustus kahepoolsest postivahetusest.

4 HELIKANDJATEL TEAVIKUTE VALMISTAMINE

Eesti Pimedate Raamatukogus valmistatakse heliraamatuid, -ajalehti ja -ajakirju DAISY (Digital Accessible Information System) standardi järgi, kasutades tarkvara Plextalk Recording Software Pro.

2017. aastal valmistati 129 nimetust eesti- ja 12 nimetust venekeelseid heliraamatuid, mille originaaltundide arv kokku oli 1619. Eestikeelseid heliraamatuid toodeti eelmise aastaga võrreldes 13 nimetust rohkem, venekeelseid aga 5 nimetust rohkem. 2017. aastal tehti lugejatele kättesaadavaks 56 Võrus Pimedate Infoühingus Helikiri digiteeritud ja restaureeritud eestikeelset heliraamatut. Heliraamatuid digiteeriti 39 nimetust vähem kui 2016. aastal.

Heliajalehtede ja -ajakirjadena salvestati järgmisi väljaandeid: Eesti Naine, Elukiri (alates septembrist on ajakirja nimi Eesti Ajalugu), Terviseleht, 60+, Здоровье для всех. Lisaks levitati CD-del huvilistele nägemispuudega inimeste elu kajastavaid väljaandeid Epüfon, Eesti Pimedate Liidu infolehte Valguse Kaja, Põhja-Eesti Pimedate Ühingu infolehte Kuukiir, Lõuna-Eesti Pimedate Ühingu kohalikke saateid ning raamatukogus igakuiselt koostatavat uudiskirjanduse nimestikku Raamatututvustaja.

2017. aastal toimus heliajalehtede ja -ajakirjade valmistamises oluline uuendus, kuna raamatukogu alustas eestikeelsete ajalehtede ja -ajakirjade tootmist Eesti Keele Instituudi poolt loodud sünteeshäälega Tõnu. Juunis saatsime lugejatele esimesed sünteeskõnes ajakirjad Epüfon ja Eesti Naine. Seega asendus inimhäälega loetu sünteeshäälega loetuga.

Ajalehte Здравье для всех ja raamatukogus koostatavat uudiskirjanduse nimestikku Raamatututvustaja toodame aga esitajate poolt sisseloetuna, kuna sünteeshäääl Tõnu ei suuda võõrkeelset teksti esitada.

Lugejate tagasiside sünteeskõnes perioodika kohta on olnud üldiselt positiivne. Küll aga on lugejad selle vastu, et kuulata ilukirjandust sünteeskõnes. Ilukirjandust eelistatakse kuulata just näitlejate esituses.

2017. aastal lisandus 3 uut heliraamatute esitajat. Eesti Pimedate Raamatukogul oli 2017. aastal 26 sisselugejat, kes salvestasid tekste nii raamatukogu stuudios kui kodus.

5 PUNKTKIRJAS TEAVIKUTE VALMISTAMINE

2017. aastal anti Eesti Pimedate Raamatukogus välja 17 nimetust punktkirjas teavikuid eesti ja vene keeles. Täiskasvanutele ja lastele suunatud ilukirjanduse kõrval trükiti punktkirjas Eesti Pimedate Liidu infolehte Valguse Kaja.

Aasta jooksul valmistati punktkirjas materjale sellistele asutustele: MTÜ Tantsupeomuuseum, Eesti Kunstimuuseum (Kadrioru Kunstimuuseum ja Adamson-Ericu Muuseum), Liivi Muuseum, Ugala Teater, Tallinna Ülikool, SA Innove, Eesti Puuetega Inimeste Koda, Eesti Pimedate Liit, Lõuna-Eesti Pimedate Ühing.

2017. aastal trükiti ja jagati soovijatele 90 2018. aasta kalendrit punktkirjas.

6 JUURDEPÄÄS ELEKTROONILISELE TEABELE

2017. aastal olid ajaleht Terviseleht ja ajakirjad 60+, Eesti Naine, Eesti Loodus, Elukiri (alates septembrist on ajakirja nimi Eesti Ajalugu), Epüfon, Imeline Ajalugu, Imeline Teadus, Kodutohter, Kuukiir, Psühholoogia Sinule, Sensa ja Puutepunktid kättesaadavad Veebiraamatukogus (www.veebiraamatukogu.ee).

Kuna Direktor Meedia kirjastus lõpetas maikuus ajakirja Psühholoogia Sinule väljaandmise, siis asendus see ajakirjaga Sensa.

Raamatukogu jätkas e-posti teel ajalehtede Postimees ja Õhtuleht saatmist lugejatele.

Raamatukogus igakuiselt koostatavat uudiskirjanduse nimestikku Raamatututvustaja tehti elektroonilisel kujul kättesaadavaks nii e-posti teel kui Veebiraamatukogu kaudu. Aastalõpu seisuga tellis e-posti teel levitatavaid elektroonilisi väljaandeid 135 lugejat.

Eesti Pimedate Raamatukogu lugejatel on juurdepääs elektroonilistele väljaannetele (raamatud, ajalehed, ajakirjad, Raamatututvustaja) eelkõige Veebiraamatukogu kaudu.

2017. aastal külastati Eesti Pimedate Raamatukogu kodulehte 264216 korda.

7 VEEBIRAAMATUKOGU

Veebiraamatukogu on Eesti Pimedate Raamatukogu lugejatele loodud veebikeskkond heliraamatute, -ajalehtede ja -ajakirjade ning elektrooniliste teavikute allalaadimiseks või voogedastusena kasutamiseks.

2017. aasta lõpul sisaldas Veebiraamatukogu 3968 heli- ja elektroonilist teavikut. Veebiraamatukogu kasutajaid oli 355. Aasta jooksul tõusis kasutajate arv 42 võrra ning Veebiraamatukokku lisandus 356 teavikut.

2017. aasta lõpuks oli Veebiraamatukogu allalaadimiste üldarv 999502. 2012-2016 oli see arv 53460. Seega oli 2017. aasta Veebiraamatukogu kasutamise poolest aktiivseim. Aasta jooksul oli 946042 allalaadimist.

Veebiraamatukogu võimaldab ligipääsu teavikutele sõltumata ajast ja kohast ning tänu sellele on teavikute kättesaadavus paranenud.

8 FINANTS- JA MAJANDUSTEGEVUS

Eesti Pimedate Raamatukogu finants- ja majandustegevus on kajastatud Eesti Hoiuraamatukogu 2017. aasta aruande 5. alajaotuses.

9 TEGEVUSKAVA 2018. AASTAKS

2018. aastal

- jätkatakse raamatuvahetust välisriikide pimedate raamatukogudega ja otsitakse uusi koostööpartnereid;
- otsitakse uusi esitajaid;
- valmistatakse 150 heliraamatut;
- digiteeritakse ja restaureeritakse 60 vana ja väärtuslikku heliraamatut;
- punktkirjas valmistatakse 20 teavikut;
- tutvustatakse Eesti Pimedate Raamatukogu tööd nägemispuudega ja düsleksiaga inimestele, eripedagoogidele, logopeedidele, raamatukogu- ja sotsiaaltöötajatele, üliõpilastele jt raamatukogus kohapeal, erinevatel üritustel ning meedias;
- hangitakse vajalikke seadmeid teavikute valmistamiseks ja raamatukoguteenuste parendamiseks;
- tehakse koostööd Eesti Rahvusraamatukoguga ärianalüüsiprojekti „Eesti Hoiuraamatukogu Veebiraamatukogu ja Eesti Rahvusraamatukogu digitaalarhiivi DIGAR koosvõime ärianalüüs, et suurendada Rahvusraamatukogus arhiveeritud digitekstide kättesaadavust pimedatele ja vaegnägijatele“ raames.

10 STATISTIKA 2005-2017

10 STATISTIKA 2005-2017

Eesti Pimedate Raamatukogu 2005-2017: lugejad, laenutused, külastused

Aasta	Lugejad	Laenutused	Külastused
2005	305	5020	1610
2006	354	5435	1567
2007	277	5694	1508
2008	355	9883	1744
2009	427	14196	1703
2010	485	14719	968
2011	537	15567	512
2012	641	15895	397
2013	688	16908	300
2014	740	16785	223
2015	768	18038	171
2016	794	16693	185
2017	844	16152	169

Eesti Pimedate Raamatukogu 2005-2017: heli- ja punktkirjas raamatute toodang

Aasta	Eestikeelsed heliraamatud	Venekeelsed heliraamatud	Digiteeritud ja restaureeritud heliraamatud	Punktkirjas raamatud
2005	43	7	-	43
2006	63	15	-	87
2007	64	7	23	59
2008	89	5	56	56
2009	82	11	122	56
2010	87	5	82	53
2011	82	12	32	36
2012	153	9	67	38
2013	161	13	44	27
2014	141	19	51	23
2015	149	9	100	23
2016	116	7	95	12
2017	129	12	56	15

Eesti Pimedate Raamatukogu 2012-2017: Veebiraamatukogu kasutajad ja teavikud

Aasta	Veebiraamatukogu kasutajad	Veebiraamatukogu teavikud
2012	145	2104
2013	186	2418
2014	229	2682
2015	276	3172
2016	313	3612
2017	355	3968